

TUNTOSARVI

Nro 22 1985

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
Ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 22
11. vuosikerta

JULKAISIJA Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen
TOIMITTAJA Timo Pietilä

TOIMITUKSEN OSOITE
Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90)77041/227

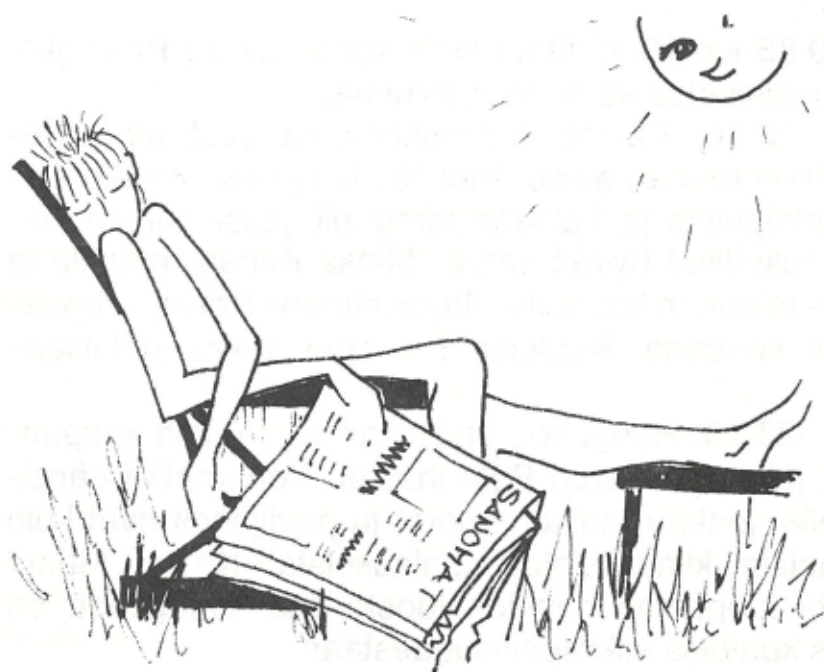
SISÄLLYS

Matkakerho-asiaa.....	2
Oulun yliopistollisen keskussairaalan näkökeskus ja sen toiminta	5
Ajankohtaista	7
Lukijan palsta.....	12
Ilmoitus	13
Kuurosokeuden perinnöllisyys.....	14

TUNTOSARVI

28.6.1985

Seuraava lehti elokuussa

Tämä on viimeinen numero ennen kesälomaa. Seuraavassa Tuntosarvi ilmestyy elokuun toisella viikolla. Viettäkööpa heinäkuu mahdollisimman mukavasti, sillä kesä on vain kerran vuodessa.

Matkakerho-asiaa

Matkakerhon nimi on johtokunnan päätöksellä muutettu nimeksi: Loma- ja virkistystoimikunta.

Syksyn matkat:

Suunnitteilla Kaukoidän matka, meillä on nyt kaksi vaihtoehtoa:

KIINA

23.10.85 klo 18.35 lähtö Helsingistä. Lento Pekingiin. Kokonaislentoaika on vain 9 tuntia.

24.-26.10. Peking. Käyntikohteina ovat mm. Taivaallisen rauhan aukio, Kielletty kaupunki, Kesäpalatsi, Beihipuisto ja Taivaan temppeli, jossa Kiinan keisarit rukoilivat hyvää satoa. Matka Kiinan muurille ja Ming-keisarien haudoille. Iltaohjelmanä Peking-ooppera tai konsertti. Kuuluisa Pekingin ankka-juhlaillallinen.

27.-28.10. Hangzhou on Kiinan vanhimpia kaupunkeja, johon jo Marco Polo ihastui. Venematka Länsijärvellä, jonka rannikon vuoret ja paviljongit ovat kuin vanhoista kiinalaisista maalauksista. Käynti Maailmasta luopuvien henkien luostarissa. Hangzhou on myös kuuluisa silkkiteollisuudestaan.

29.-30.10. Shanghai. Ohjelmassa on mm. tutustuminen Ju-puistoon ja eläintarhan jättiläispandoihin. Kokopäivän matka maanviljelyskommuuniin, jossa harjoitetaan paljon muutakin kuin maanviljelystä. Kommuuneja puretaan jakamalla osa maista perhevilljelmiksi. Tästä on ollut seurauksena valtava maatalou-

den tuotannon kasvu, elintason nousu ja yleinen tyytyväisyys. Ostospaikkana Shanghai on verraton. Kiinasta todella kannattaa ostaa joulu- merkkipäivien lahjat. Luonnonsilkkiä saa useita metrejä samalla hinnalla kuin Suomesta yhden. Taide-esineet ja käsityöt ovat huippuluokkaa. Niissä kuvastuu vuosituhantinen ammattitaito ja kärsivällisyys.

31.10. Lento Pekingiin, 2 tuntia.

1.11. klo 9.00-17.15 lento Peking-Helsinki.

Edelläesitetty muodostaa vain osan ohjelmasta Kiinassa. Ohjelmaa on joka päivä käytännöllisesti katsoen aamusta iltaan.

Matkan hinta on 8640 mk on poikkeuksellisen edullinen – lähes puolet tavallisten Kiinan matkojen hinnasta. Kuitenkin ohjelma on niin täydellinen, ettei markkaakaan mene lisäkustannuksiin.

Hintaan sisältyvät ohjelmanmukaiset lentomatkat reittikoneella turistiluokassa, lentokenttäkuljetukset Kiinassa, retket ja kiertokäynnit pääsymaksuineen, majoitus 2-hengen huoneissa länsimaalaisille tarkoitettussa hotellissa, huoneissa wc ja suihku- tai kylpyhuone, täysihoito koko matkan ajan sekä viisuminhankinta ja lentokenttävero.

Toisena vaihtoehtona on pieni maailmanympärysmatka:

Ajankohta: 4.-19.12.1985

Ryhmän koko: vähintään 10 henkilöä

Reitti: Helsinki-Moskova-Peking-Shanghai-Hongkong-Macao-Bangkok-Pattaya-Bangkok-Moskova-Helsinki

Hinta: 12.755 mk

Näkökeskukseen hakeutuminen

OYKS:n näkökeskukseen voit päästä:

1. ottamalla itse yhteyttä omaan keskussairaalan silmäpoliklinikalle
2. ottamalla yhteyttä oman kuntasi terveyskeskukseen ja pyytämällä lähettää näkökeskukseen
3. ottamalla yhteyttä oman alueesi aluesihteerin, joka kertoo miten menetellä
4. ottamalla itse suoraan yhteyttä OYKS:n silmäpoliklinikalle

Helsingin Näkövammaisten Keskusliiton näönkuntoutuskeskukseen voit päästä:

1. ottamalla yhteyttä oman keskussairaalan silmäpoliklinikalle
2. ottamalla yhteyttä oman kuntasi terveyskeskukseen ja pyytämällä lähetettä
3. ottamalla yhteyttä omaan aluesihteerisi, joka kertoo menettelytavasta

Näkökeskuksesta määrättävien apuvälineiden hankkiminen: Oman alueesi keskussairaala korvaa sovitut ja tarpeellisiksi todetut apuvälineet. Apuväline annetaan usein lainalle ja se palautetaan, jos siitä ei ole hyötyä. Apuväline hankitaan maksusitoumuslomaketta käyttäen useimmiten optikkoliikkeistä tai sähköliikkeistä. Joskus apuväline annetaan suoraan näkökeskuksesta. OYKS:n näkökeskuksesta voi saada apuvälineitä myös kotiin kokeiltavaksi. Näkökeskukseen ei kannata tulla heti silmäleikkauksen jälkeen. Näkökeskukseen voi tulla, vaikka ei ole sovittu käynnejä, mutta itse haluaisi uudelleen kokeilla vaikka sa-

moja apuvälineitä. Näkökeskukseen voi tulla, jos et enää kotona näe niillä apuvälineillä, jotka sinulle on määrätty.

AJANKOHTAISTA

Uudistus hävittää viisi- ja kaksikymmenpenniset Kymppin setelistä tulee kullanväri- nen kolikko

Suuressa kolikkouudistuksessa viiden ja kahdenkymmenen pennin killingit häviävät. Uudeksi kolikoksi tulee kymmenen markan lantti. Myös viidenkymmenen markan kolikko on suunniteltu, mutta se odottanee pitkään rahakukkaroihin pääsyä.

Ensimmäiset uudet metallirahat otetaan käyttöön aikaisintaan 1992.

- Yli vuoden pohtinut metallirahatoimikunta on saanut mietintönsä valmiiksi ja luovuttaa sen tässä kuussa valtiovarainministeriölle.

Kymmenen markan seteli häivää ilmeisesti 1990-luvun lopulla tai 2000-luvun alkupuolella. Näin kansalaisten ilo Paavo Nurmen kuvalla varustetusta kymppin setelistä jää melko lyhyeksi. Sen sijaan Alvar Aallon kasvoilla koristettu viidenkymppin seteli kuluu ihmisten käsissä pitempään.

Hintaan sisältyy: reittilennot Helsinki-Moskova-Peking / Bangkok- Moskova-Helsinki Aeroflotin reittikoneella turistiluokassa, junamatka Peking-Shanghai 2 lk, lentomatka Shanghai-Hongkong reittikoneella sekä lentomatka Hongkong-Bangkok China Airlinesin reittikoneilla turistiluokassa, majoitus 1. luokan hotellissa Pekingissä, Shanghaissa, Hongkongissa ja Pattayalla 2-hengen huoneessa, aamiainen, kiertoajelut Pekingissä ja Shanghaissa, retki kantosiipialuksella Macaolle, kuljetukset hotelleihin ja takaisin, viisuminhankinta Neuvostoliittoon, matkavakuutukset/matkustajavakuutus

Hinta voi tuntua korkealta, mutta se on huomattavasti alempi kuin muiden saman tyyppisten matkojen hinnat. Tällaiset matkat missä oleskellaan useamassa paikassa kuin yhdessä ovat muutenkin kalliimpia, koska niihin sisältyy useampia lentomatoja. Uskon, että kummatkin matkavaihtoehdot ovat hyviä ja että kummallakin matkalla olisi paljon mielenkiintoista nähtävää ja tehtävää.

Mikäli olet kiinnostunut jommasta kummasta matkavaihtoehdosta ota yhteys tänne pääkonttoriin mahdollisimman pian. Suomen Kuurosokeat ry/Dagi Ahvenainen, Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki, puh. 90/7704353.

Oulun yliopistollisen keskussairaalan näkökeskus ja sen toiminta

Anna-Maija Alatakkari

Näönkuntoutus tarkoittaa jäännösnäön hyödyntämistä sopivien apuvälineiden avulla. Lukemisessa apuvälineinä voivat olla suurennuslasit, erikoissilmälasit, valaisimet, luku-TV. Kauaksi katsomisessa voivat apuvälineinä olla käsikiikarit ja häikäisylasit. Näönkuntoutus on myös näiden apuvälineiden käytön opetusta.

Näkökeskuksessa työskentelee silmälääkäri, optikko ja näönkäytönopettaja, Oulussa myös aluekuntoutusohjaaja ja sosiaalityöntekijä. Lääkäri tutkii tarvittaessa asiakkaan. Optikko sovittaa apuvälineet ja suunnittelee uusia apuvälineitä. Näönkäytönopettaja opettaa apuvälineen käytön ja ohjaa omaisia. Sosiaalityöntekijä suunnittelee yhdessä muiden kanssa kokonaisvaltaisen kuntouksen. Aluekuntoutusohjaaja ohjaa näkövammaisia kotona, koulussa ja työpaikoilla liikkumisessa, päivittäisissä toiminnoissa sekä apuvälineiden käytössä.

Näkökeskuksia on kaksi: Helsingissä Näkövammaisten Keskusliitossa ja Oulun yliopistollisessa keskussairaalassa silmätautien poliklinikan yhteydessä. OYKS:n näkökeskukseen pääsevät Kainuun, Keski-Pohjanmaan, Länsi-Pohjanmaan, Lapin ja Oulun yliopistollisen keskussairaalaapiirin alueilla asuvat näkövammaiset.

Vaikka kympin ja viidenkympin kolikoita ei oteta käyttöön samaan aikaan muiden metallirahojen kanssa, ne kuitenkin suunnitellaan nyt valmiiksi yhtenäisyyden vuoksi.

Nykyiset rahat epäyhtenäisiä

Kolikkouudistukseen ryhdyttiin, koska nykyiset rahat ovat epäyhtenäisiä ja yli 30 vuotta vanhoja.

Metallirahatoimikunta ei vielä ole suunnitellut kolikojen kuva-aiheita, mutta kuvituksesta järjestetään kilpailu lähiaikoina.

Kolikot säilyttävät pyöreän muotonsa, mutta ne pienenevät jonkin verran. Lanttien koko määräytyy niiden rahallisen arvon perusteella: eli mitä pienempi kolikko sitä vähemmän sillä on ostovoimaa.

Toimikunnan ehdotuksen mukaan kymmenen ja viidenkymmenen pennin lantit olisivat hopeanvärisiä. Viiden, kymmenen ja viidenkymmenen markan kolikot kiittelisivät sen sijaan kullalle.

Välikolikko ei tule

Raha-automaattiyhdistys halusi kahden tai kolmen markan kolikkoa, mutta toimikunnan mielestä se ei ole tarpeellinen, koska viiden markan kolikko on nyt tullut tutuksi ihmisille. Toimikunta perustelee välikolikosta luopumista myös sillä, että sen käyttö olisi jäänyt melko lyhytaikaiseksi inflaation vuoksi.

Mihin päin pyöristetään

Kun viisipenniset häviävät, kuinka paljon maksetaan

suklaalevystä, jonka hinta on 3,75 markkaa? Tähän metallirahatoimikunta ei ole ottanut kantaa. Aikanaan pyörityksestä joudutaan laatimaan säännökset samaan tapaan kuin ladittiin asetukset pennin hävitessä rahaliikenteestä.

Viime vuoden maaliskuussa työnsä aloittaneen toimikunnan puheenjohtaja oli ylijohtaja Osmo Sarmaavuori valtiovarainministeriöstä. Toimikunnan jäseniksi oli kutsuttu professori Pauli Karttunen Tampereen teknillisestä korkeakoulusta, johtaja Tapio Nevalainen Suomen rahapajasta, intendentti Pekka Sarvas museovirastosta ja ylikassanhoitaja Reijo Mäkinen Suomen Pankista.

Metallirahatoimikunta ei ollut yhteistyössä äskettäin työnsä valmiiksi saaneen seteliuudistustoimikunnan kanssa.

HS 18.6.

Panttivangit vapaiksi

Suomalaiset YK-sotilaat, jotka olivat SLA:n panttivangeina Libanonissa, on vapautettu. SLA vapautti vangit kahdeksan vuorokautta kestäneiden neuvottelujen jälkeen. Kaikki 21 YK-sotilasta voivat hyvin. SLA vapautti panttivangit ilman ehtoja lauantaina 15.6.

Rakennussuojelu paranee

Vanhoja rakennuksia suojelevaa lakia jyrkennetään. Heinäkuun alusta lukien voimaan tuleva lakiuudistus

keskittää vastuun suojelusta kunnille. Arvorakennukset on otettava huomioon jo asemakaavaa suunniteltaessa.

Jos kunta ei vanhaa arvokasta taloa kuitenkaan suostu kaavassa suojelemaan, valtio voi määrätä rakennukset säilytettäväksi.

Jos joku purkaa vastoin suojelupäätöstä arvokkaan rakennuksen, tulee purkaja saamaan paljon nykyistä kovemman rangaistuksen. Lievästä rakennussuojelurikoksesta rangaistaan korkeintaan kuudella kuukaudella vankeutta, törkeä rikos voi viedä vankilaan jopa kahdeksi vuodeksi. Viime vuosina Suomessa on purettu lukuisia arvokkaita rakennuksia uusien talojen tieltä.

Helsingin Sanomat 18.6.

Eduskunta lomalle

Eduskunta istui 18.6. viimeistä kertaa ennen kahden kuukauden mittaista kesälomaansa. Viimeisessä istunnossaan eduskunta päätti mm. että Jehovan todistajat vapautetaan asevelvollisuuden suorittamisesta. Lakia vastustivat eräät kokoomuksen, keskustapuolueen ja sosiaalidemokraattien kansanedustajat. Samalla siviilipalvelusaikaa pidennettiin nykyisestä 12 kuukaudesta 16 kuukauteen. Jehovan todistajat eivät ole suostuneet suorittamaan asevelvollisuuttaan edes aseettomana siviilipaleluna. Tämän vuoksi heidät on tähän asti tuomittu vankilaan.

Kostamuksen urakka valmis

Suomalaisten rakentajien jättiurakka Neuvostoliitossa Kostamuksessa on nyt valmis. 18.6. vihkivät presidentti Mauno Koivisto ja pääministeri Nikolai Tihonov käyttöön keskelle Vienan korkea rakennetun kaupungin ja malminjalostuslaitokset. Varsinaiset rakennustyöt päättyivät jo viime vuoden lopulla, mutta vajaat sata suomalaista käy rajan takana edelleenkin hoitamassa takuutöitä. Viimeiden suomalaistyöntekijän odotetaan poistuvan Kostamuksesta vuoden päästä.

Kostamus-urakka lähti liikkeelle 15 vuotta sitten 1970 presidentti Urho Kekkosen Neuvostoliiton vierailulta. Ensimmäiset seitsemän vuotta kuuluivat neuvotteluihin, sitten kahdeksan vuotta rakentamiseen. Nyt Vienan Karjalan hongikossa nököttää 20.000 asukkaan betonielementtikaupunki ja sen lähistöllä suuri vuoriteollisuuslaitos murskaamoinen, rikastamoinen ja muine laitoksineen. Laitos tuottaa hirven pappan kokoisia rautapellettejä yhdeksän miljoonaa tonnia vuodessa. Niitä tuodaan mm. Rautaruukille Raaheen teräksen tekoon.

Kostamusta on totuttu mainostamaan Suomen suurimpana vientikauppana, suomalaisen rakennustaidon näytepalana, suomalaisneuvostoliittolaisen ystävyyden ja taloudellisen yhteistyön kouriintuntuvana tuloksena.

Kostamukseen tehtiin kahdeksassa vuodessa 550 eri rakennusta. Yhteiseltä tilavuudeltaan ne vastaavat 70 Helsingin Finlandia-taltoa. Suurimpia rakennustöitä

olivat malminmurskaamot, rikastamo ja pelletointilaitokset. Kostamukseen tehtiin myös varikkoja, varastoja, pumppaamoita, muuntamoita, rautatieasemia, vesi- ja viemäriverkosto, kadut, maanteitä, rautatie Suomesta, 6.000 asuntoa, kaksi koulua, viisi lastentarhaa, kulttuuripalatsi, sairaala, ostoskeskus jne.

Kostamuksessa toimi lähes 300 suomalaisyritystä ja enimmillään 1979 työntekijöitä oli runsaat 3.700. Työnjako oli se, että suomalaiset rakensivat ja neuvostoliittolaiset toimittivat koneet ja asensivat ne.

Helsingin Sanomat 18.6.

Lukijan palsta

TERVEISET GÖTEBORGISTA!

Palvelutalon johtaja Harri Haapasaari ja tulkkina Carre Salminen sekä minä Hilikka Hyötylä kuurosokkeiden edustajana kävimme konferenssissa Göteborgissa.

Olin ensimmäistä kertaa Harrin autossa, kun hän haki minut lauantaina. Hän tuli itse Lahdesta ja otti minut mukaan Hämeenlinnasta, josta jatkoimme Turkuun. Auto oli laivassa mukana koko ajan. Tukholmasta ajoimme viisi tuntia Göteborgiin jossa aloitim-

me etsimään hotelliamme. Turusta siis menimme laivalla Tukholmaan.

Göteborgissa oli yhdestätoista eri maasta edustajia. Se oli Eurooppa-konferenssi. Ruoka oli hyvää. Sunnuntaina oli avajaiset. Maanantaina oli kokous, illalla kävimme museossa sekä söimme Göteborgin kaupungin tarjoaman illallisen. Siinä oli salaattia ja viiniä. Lopuksi oli tanssia. Tiistaina oli koko päivän kestävä kokous. Keskiviikkoamuna oli lyhyt kokous sekä apuvälinenäyttely. Keskiviikkona alkoi paluumatka Suomeen. Taas ajettiin ja sitten laivaan. Turusta Carre jatkoi matkaa bussilla ja me Harrin kanssa tulimme hänen autollaan Hämeenlinnaan Harri jatkoi matkaa Tampereelle.

Terveisin Hilikka Hyötylä

PS. Hyvää kesän jatkoa kaikille Tuntosarven lukijoille.

Ilmoitus

Kiitos merkkipäiväni muistamisesta Kaijalle, Jormalle ja kaikille muistaneille. Lilja Korteniemi

Kuurosokeuden perinnöllisyys

Helena Kääriäinen
perinnöllisyyslääkäri
Väestöliitto, Hki

Tavallisin kuurosokeutta aiheuttava tauti maassamme on Usherin tauti. Tälle sairaudelle ei ole hyvää suomenkielistä nimeä. Tautia sanotaan joskus myös DRD-taudiksi eli dysakusisdystrofia retinae pigmentosa -taudiksi.

Usherin taudin ensimmäisenä oireena on kuulovamma. Sen vaikeusaste voi vaihdella jonkin verran. Kuulovamma todetaan yleensä pikkulapsena ja se pysyy vaikeudeltaan samanlaisena vuosien kuluessa. Toisena oireena ilmaantuu näkövamma, jonka ensimmäiset oireet todetaan lapsena tai nuorena aikuisena. Näkövamma on samantyyppinen kuin retinitis pigmentosa -taudissa. Näön huononeminen alkaa hämäräsokeudella ja sitä seuraa hitaasti tapahtuva näkökenttien kapeutumisen. Osalla potilaista keskeinen näkö (putkinäkö) säilyy hyvin pitkään.

Usherin tautia on yritetty luokitella erilaisiksi alaryhmiksi. Ainakin kahta selvästi erilaista tautityyppiä on olemassa. Nämä eroavat näkövammaan alkamisiän ja vaikeuden suhteen toisistaan.

Usherin tauti periytyy peittyvästi eli resessiivisesti. Jotta tämän periytymisen pystyisi ymmärtämään, täytyy ensin opiskella joitain perinnöllisyyden peruskäsitteitä.

Jokaista perinnöllistä ominaisuuttamme säätelee kaksi perintötekijää (perintötekijäpari), joista olemme saaneet toisen isältämme ja toisen äidiltämme. Ihmisellä on tuhansia tällaisia perintötekijäpareja, yksi pari kutakin ominaisuutta varten. Kun sukusolut (munasolut ja siittiöt) muodostuvat, tulee jokaiseen syntyvään sukusoluun tällaisesta perintötekijäparista jompi kumpi. Toisin sanoen sukusolujen muodostuessa perintötekijäparit menevät puoliksi. Kun uusi lapsi pannaan alulle, munasolu ja siittiöt yhtyvät, ja silloin lapsi saa taas jokaista perintötekijää kaksi kappaletta.

Peittyvässä periytymisessä lapsen täytyy saada sairautta aiheuttava perintötekijä molemmilta vanhemmilta, jotta tauti voisi tulla esille. Vanhemmat ovat yleensä itse terveitä, koska heillä on esivanhemmiltaan peittynä vain yksi sairautta aiheuttava perintötekijä, mutta sen pari on normaali. Yksi sairauden perintötekijä ei aiheuta mitään oireita. Tällaisilla vanhemmilla muodostuu tässä suhteessa kahdenlaisia sukusoluja: sellaisia, joissa on sairauden perintötekijä ja sellaisia, joissa on vastaava terve perintötekijä. Jos lapsi saa sattumalta molemmilta vanhemmiltaan sairautta aiheuttavan perintötekijän, jää häneltä puuttumaan vastaava normaalia kuuloa ja näköä ohjeileva perintötekijä. Näin lapsi sairastuu kyseiseen tautiin.

Periytyminen on esitetty piirroksena kuvassa 1. Vanhemmat ovat terveitä ja samoin yleensä muu suku. Kun perheeseen on syntynyt yksi Usherin tautia sairastava lapsi, on taudin riski toistua yksi mahdollisuus neljästä eli 25 % joka raskaudessa. Sattuma

ratkaisee kelle perheen lapsista tauti tulee.

JATKUU

KUVA 1.

